

Lausuntopyyntö jäsenkunnilta Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän vuosien 2027-2029 toiminta- ja taloussuunnitelmasta ja vuoden 2027 talousarviosta

Yhtymähallitus 7.9.2026 § 135
2/02.02.2025

Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän jäsenkunnille annetaan lausunnonanto-mahdollisuus vuosien 2027–2029 toiminta- ja taloussuunnitelmasta ja vuoden 2027 talousarviosta.

Katsaus suunnitelmakauteen

Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä on Päijät-Hämeen keskeinen ammatillisen koulutuksen järjestäjä ja alueen elinvoiman, työllisyyden ja osaamisen uudistumisen kannalta merkittävä toimija. Suunnitelmakausi 2027–2029 on Salpauksen strategiakauden ydinvaihetta. Strategian visiona on, että Salpaus on enemmän kuin koulu – rakennamme yhdessä parempaa työtä ja elämää. Perustehtävämme on tarjota uudistavaa osaamista työhön ja yrittäjyyteen. Suunnitelmakaudella tämä tarkoittaa entistä vahvempaa vaikuttavuuden, laadun, työllistymisen, jatko-opintovalmiuksien, työelämäkumppanuuksien ja taloudellisen kestävyysyhteisön soveltamista.

Ammatillisen koulutuksen toimintaympäristö on muuttunut pysyvästi. Vuodesta 2026 alkaen rahoitusmalli painottaa aiempaa enemmän opintosuorituksia, tutkintojen ja tutkinnon osien suorittamista, valmistuneiden työllistymistä, jatko-opintoihin siirtymistä sekä opiskelija- ja työelämäpalautetta. Opiskelijavuosiin perustuvan rahoituksen suhteellinen paino on pienentynyt, ja ei-oppivelvollisten opiskelijavuosille on asetettu koulutuksen järjestäjäkohtainen enimmäismäärä. Muutos vahvistaa koulutuksen vaikuttavuuden merkitystä: pelkkä opiskelijamäärä ei riitä, vaan koulutuksen tulee tuottaa todellista osaamista, tutkintojen suorittamista, työllistymistä ja jatko-opintokelpoisuutta.

Salpauksen toimintaa ohjaa myös opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa strategiakaudelle 2026–2029 laadittu sopimus. Sopimuksen vaikuttavuustavoitteet kohdistuvat Päijät-Hämeen elinvoiman, työllisyyden ja yrittäjyyden vahvistamiseen, koulutuksen laadun ja tutkintojen suorittamisen parantamiseen, jatko-opintovalmiuksien kehittämiseen, aikuisten koulutustason nostamiseen sekä muuta kuin suomea äidinkielenään puhuvien opiskelijoiden työllistymisen vahvistamiseen. Samalla koulutuksen järjestämisen tulee olla taloudellisesti kestävä ja alueen kannalta keskeisten tutkintojen jatkuvuus turvataan.

Suunnitelmakaudella koulutustarjontaa ja opiskelijavuosia kohdennetaan entistä tarkemmin Päijät-Hämeen kasvu- ja työllistävälle alueille. Erityisinä painopisteinä ovat prosessiteollisuus, sähkö- ja automaatioala, elintarvikeala, ravintola- ja catering-ala, rakentaminen, matkailu sekä kone- ja tuotantotekniikka. Samalla turvataan alueen kannalta kriittistä osaamispohjaa maatalousalalla, kalatalousalalla, logistiikassa, sähkö- ja automaatioalalla, elintarvikealalla, prosessiteollisuudessa sekä kone- ja tuotantotekniikassa. Koulutustarjonnan kehittämisessä huomioidaan alueen väestökehitys, työvoimatarve, työllistymisnäkökulmat, alojen vetovoima ja koulutuksen järjestämisen kustannusvaikuttavuus.

Oppivelvollisten koulutusmahdollisuudet sekä vailla toisen asteen tutkintoa olevien aikuisten koulutustason nostaminen säilyvät Salpauksen keskeisinä tehtävinä. Oppivelvollisten osalta tavoitteena on varmistaa jokaiselle opiskelijalle mahdollisuus suorittaa tutkinto, saada riittävä ammatillinen ja yleissivistävä osaaminen sekä rakentaa polku työelämään tai jatko-opintoihin. Aikuisten koulutuksessa painottuvat erityisesti ensimmäisen ammatillisen tutkinnon suorittaminen, työttömien ja työttömyysuhan alaisten osaamisen vahvistaminen sekä työelämän tarpeisiin vastaavat tutkinnon osat, ammatti- ja erikoisammattitutkinnot ja muut joustavat osaamiskokonaisuudet.

Jatkuvan oppimisen rooli muuttuu määrällisestä kasvusta osuvaan kohdentamiseen. Jo aiemmin tutkinnon suorittaneille koulutusta tarjotaan ensisijaisesti työelämän tarpeisiin perustuvina, tutkintoa pienempinä kokonaisuuksina, jotka vahvistavat työllistymistä, työssä pysymistä ja uralla etenemistä. Tämä edellyttää koulutustarjonnan jatkuvaa ennakointia yhdessä yritysten, työllisyysalueiden, kuntien, korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten kanssa. Salpaus kehittää edelleen monimuotoisia, digitaalisia ja työelämälähtöisiä toteutuksia, jotta osaamisen kehittäminen on mahdollista myös työssä oleville ja niille, joiden elämäntilanne edellyttää joustavia opintopolkuja.

Koulutuksen laadun, opetuksen, ohjauksen ja tuen merkitys kasvaa suunnitelmakaudella. Opiskelijoilla on oikeus sellaiseen opetukseen ja ohjaukseen, joka mahdollistaa tutkinnon perusteiden mukaisen ammattitaidon ja osaamistavoitteiden saavuttamisen. Salpauksessa vahvistetaan henkilökohtaistamisen laatua, opiskelijoiden osaamisen tasoa, oikea-aikaista tukea, uraohjausta sekä työpaikalla järjestettävän koulutuksen laatua. Tavoitteena ei ole vain tutkinnon suorittaminen, vaan osaamisen muuttuminen opiskelijan kannalta todellisiksi mahdollisuuksiksi työelämässä ja jatko-opinnoissa.

Salpauksen omat sijoittumistiedot vahvistavat tarvetta panostaa työllistymistä ja jatko-opintoihin siirtymistä tukeviin toimenpiteisiin. Työmarkkinoiden suhdannevaihtelut näkyvät valmistuneiden sijoittumisessa, mutta koulutuksen vaikuttavuuteen voidaan vaikuttaa koulutustarjonnan kohdentamisella, työelämäyhteistyöllä, oppisopimusten ja koulutusoppimusten laadulla, opiskelijavalinnan ja hakeutumisen ohjauksella sekä koko opintojen aikaisella uraohjauksella. Salpauksen tavoitteena on, että jokainen opiskelija löytää oman tilanteensa kannalta realistisen ja eteenpäin vievän polun.

Suunnitelmakaudella vahvistetaan myös muuta kuin suomea äidinkielenään puhuvien opiskelijoiden koulutus- ja työllistymispolkuja. Päijät-Hämeen ja Lahden väestökehitys osoittaa, että vieraskielisten asukkaiden merkitys alueen työikäisen väestön, osaavan työvoiman ja elinvoiman kannalta kasvaa. Salpauksen tehtävänä on rakentaa kielituettuja, työelämälähtöisiä ja työllistymistä tukevia koulutuspolkuja erityisesti niille aloille, joilla on työvoimatarvetta. Tämä edellyttää tiivistä yhteistyötä työpaikkojen, työllisyyspalvelujen, kuntien ja kotoutumisen toimijoiden kanssa.

Taloudellisesti suunnitelmakausi edellyttää hallittua sopeutumista, tuottavuuden parantamista ja resurssien tarkkaa kohdentamista. Kuntayhtymän omistajakunnat eivät rahoita toimintaa valtakunnallisen järjestelmän lisäksi, vaan toiminta, investoinnit ja mahdolliset rahoituskulut katetaan Salpauksen omilla tuotoilla. Taseeseen kertynyt ylijäämä antaa mahdollisuuden hallittuun muutokseen, mutta se ei poista tarvetta pysyville rakenteellisille ratkaisuille.

Toimitilakustannusten, koulutustarjonnan, henkilöstöresurssien, oppimisympäristöjen ja palveluprosessien tarkastelua jatketaan koko suunnitelmakauden ajan.

Salpauksen onnistuminen vuosina 2027–2029 mitataan siinä, miten hyvin koulutus vastaa Päijät-Hämeen osaamistarpeisiin, miten opiskelijat valmistuvat, työllistyvät ja siirtyvät jatko-opintoihin, miten työelämä saa tarvitsemiaan osaajia ja miten henkilöstö pystyy uudistamaan omaa osaamistaan muuttuvassa toimintaympäristössä. Salpaus toteuttaa tehtävänsä yhdessä opiskelijoiden, henkilöstön, yritysten, kuntien, korkeakoulujen, työllisyyspalvelujen ja muiden kumppaneiden kanssa. Näin rakennamme yhdessä parempaa työtä ja elämää Päijät-Hämeessä.

Taloudelliset lähtökohdat

Kuntayhtymän taloudellinen perusta on vuoden 2026 alussa edelleen vakaa, vaikka ammatillisen koulutuksen rahoitusympäristö on muuttunut olennaisesti ja valtionosuusrahoitukseen kohdistuneet leikkaukset jatkuvat. Vuoden 2025 tilinpäätös toteutui vielä ylijäämäisenä, mikä osoittaa, että kuntayhtymän kustannusrakenne kantoi myös rahoitusleikkausten vuotena. Talouden tasapainoa vahvistivat erityisesti pitkäjänteinen kulukuri, hankintojen tarkempi ohjaus sekä henkilöstöresurssien hallittu sopeuttaminen.

Taloudellisen perustan keskeinen vahvuus on hyvä maksuvalmius ja vakavaraisuus. Tämä antoi vuodelle 2026 vahvan lähtökohdan: taloudellinen liikkumavara mahdollistaa muutosten toteuttamisen hallitusti. Samalla on kuitenkin tärkeää nähdä, että vahva tase ei yksin ratkaise tulevien vuosien haastetta. Se tarjoaa ennen kaikkea aikaa ja mahdollisuuden tehdä rakenteelliset ratkaisut suunnitelmallisesti, ilman äkillistä taloudellista jarrutusta.

Talouden kestävyyttä haastavat kuitenkin samanaikaisesti useat kustannuspaineet. Työ- ja virkaehtosopimusten korotukset lisäävät menoja merkittävästi: yhden prosentin yleiskorotus merkitsee Salpauksessa lähes 400 000 euron lisäkustannusta, ja vuosien 2027–2029 yleiskorotusten arvioitu yhteisvaikutus on noin 3,5 miljoonaa euroa. Rahoitus ei kasva vastaavasti, joten henkilöstömitoitusta on arvioitava edelleen kriittisesti.

Erityisesti vuodesta 2027 eteenpäin kustannuksiin vaikuttavana toimenpiteenä kuntayhtymä on käynyt syksystä 2025 alkaen viidet johtamiseen, esimiestyöhön ja tukipalveluihin kohdennetut yhteistoimintaneuvottelut. Neuvottelujen piirissä oli 90 henkilöä ja kaikkiaan niiden vaikutus vuodesta 2027 alkaen on 19 henkilötyövuotta ja henkilöstökustannuksia noin 1,16 miljoonaa euroa laskeva.

Taloudellisen perustan turvaaminen edellyttää edelleen kurinalaista henkilöstöpolitiikkaa, rekrytointien tarkkaa harkintaa, hankintojen priorisointia ja toimintatapojen uudistamista. Viime vuosien kokemus osoittaa, että juuri näissä toimissa Salpaus on onnistunut hyvin, ja niiden varaan myös vuoden 2026 ja nyt esiteltävä vuoden 2027 talousarvion ja vuosien 2028–2029 talouden hallinta rakentuu.

Talouden kokonaiskuva on kaksijakoinen. Yhtäältä kuntayhtymän lähtötilanne on vahva: tase, maksuvalmius ja vakavaraisuus ovat erinomaisella tasolla. Vielä vuosi 2026 ja valmistelussa oleva 2027 näyttävät olevan rahoituksen ja kustannusten osalta tasapainossa ja toivottavasti vielä selkeästi ylijäämäisiä. Tätä tukee myös kesäkuussa saatu Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraista rahoitusta

koskeva päätös 875 000 euroa vuodelle 2026 osana ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilua. Rahoitus parantaa vuoden 2026 tulosta ja saadun rahoituksen turvin toimintaa resursoidaan ministeriön kanssa tehdyn sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi myös tulevana vuosina.

Julkisen talouden kehitys pakottaa kuitenkin arvioimaan Salpauksen rakenteita jatkuvasti. Valtionvarainministeriön mukaan kevään 2027 eduskuntavaalien jälkeisissä hallitusneuvotteluissa päätetään arviolta 8–11 mrd. euron sopeutuskokonaisuudesta, jonka taso ja kohdennus täsmentyy myöhemmin. Ylivaalikautinen finanssipoliittinen kehikko ja velkasuhteen pienentämistavoite lisäävät painetta menokuriin, tuottavuuden parantamiseen ja rakenteiden keventämiseen. Taloudellisen perustan kannalta ratkaisevaa on, että kuntayhtymä pystyy myös vuonna 2026 ja 2027 yhdistämään vahvan talouskurin, vaikuttavan koulutustarjonnan, toimivan työelämäyhteistyön sekä rakenteelliset uudistukset yhdeksi johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi. Näin aiempina vuosina rakennettu taloudellinen liikkumavara voidaan käyttää tarkoituksenmukaisesti: ei nykytilan säilyttämiseen, vaan toiminnan uudistamiseen ja alueen koulutustarpeiden turvaamiseen hallitusti myös niukkenevien resurssien aikana.

Tulorahoituksen kehitys

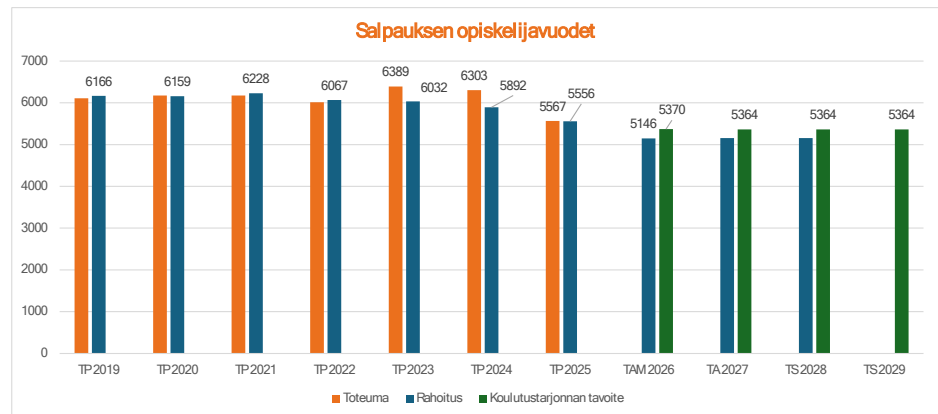
Vuosien 2027–2029 taloussuunnitelmassa valtionosuusrahoituksen kehitys on arvioitu varovaisesti. Vuoden 2027 talousarvio on laadittu 1,5 prosentin indeksitarkistuksella. Vuosien 2028 ja 2029 taloussuunnitelmassa indeksitarkistusta ei ole huomioitu lainkaan.

Julkisen talouden velkajarru ja seuraavalle hallituskaudelle arvioitu merkittävä sopeutustarve voivat kuitenkin johtaa ammatillisen koulutuksen rahoituksen leikkauksiin myös nyt laadittuun taloussuunnitelmaan verrattuna. Riskinä on, että Salpauksen rahoitus voi jäädä vuosina 2028–2029 useita miljoonia euroja nykyistä taloussuunnitelmaa alemmaksi. Taloussuunnitelmaan sisältyy siten merkittävä valtionosuusrahoituksen kehitykseen liittyvä riski, johon varaudutaan toiminnan ja talouden suunnittelussa sekä kustannusrakenteen pitkäjänteisessä sopeuttamisessa.

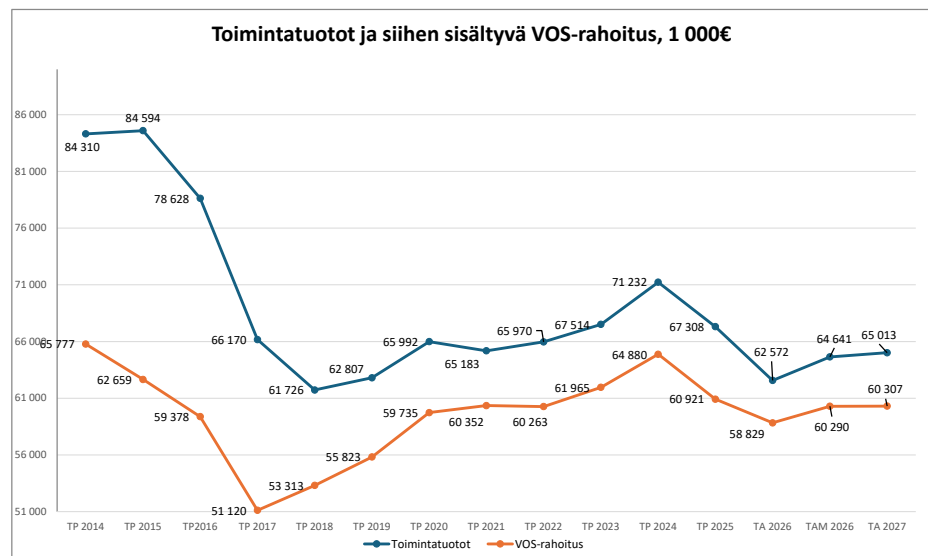
Valtionosuusrahoitus 2027 on 60,3 miljoonaa euroa ja se on budjetoitu vuoden 2026 ensikertaisen rahoituspäätöksen (59,4 milj. euroa vuonna 2026) ja 1,5 prosentin rahoituksen indeksitarkistuksen perusteella. Opiskelijavuosien odotetaan pysyvän ennallaan. Vastaava rahoitus oli vuonna 2024 vielä 64,9 miljoonaa euroa. Kesäkuussa saatu Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraista rahoitusta koskeva päätös 875 000 euroa vuodelle 2026 näkyy lisäksi vuoden 2026 vos-rahoituksen määrässä. Harkinnanvaraista valtionosuusrahoituksen korotusta ei ole budjetoitu vuosille 2027–2029. Rahoituksen toteutuessa resursseja ja määrärahoja lisätään strategisten tavoitteiden saavuttamisen tukemiseksi.

Rahoituksen lasku näkyy myös opiskelijavuosissa ja koulutustarjonnan rakenteessa. Salpauksen rahoitettavat opiskelijavuodet ovat vähentyneet vuodesta 2024 yhteensä 746 opiskelijavuodella, joista 336 kohdistui vuoteen 2025 ja 410 vuoteen 2026. Valtionosuusrahoituksen leikkaus on näinä vuosina yhteensä -5,4 miljoonaa euroa. Samaan aikaan voimaan on tullut uusi ammatillisen koulutuksen rahoituslaki. Taloudellinen perusta rakentuu siten jatkossa entistä selvemmin koulutuksen vaikuttavuudelle, oikealle kohdentumiselle ja laadukkaalle ohjaukselle.

Kuntayhtymän mahdollisuus hallita tätä muutosta perustuu aiempien vuosien vastuulliseen taloudenhoitoon. Vuoden 2025 onnistunut talouden hallinta korjaa myös vuoden 2026 alijäämäistä budjettia. Vuoden 2026 tilinpäätösennuste ja syksyn yhtymäkokoukseen vietävä talousarviomuutos korjaa alijäämän ylijäämäiseksi.

Kuva ja taulukko: Valtionosuusrahoituksen pohjana olevat opiskelijavuodet

Kuva: Toimintatuotot ja valtionosuusrahoitus 2014-2027

Tilikauden yli-/alijäämä

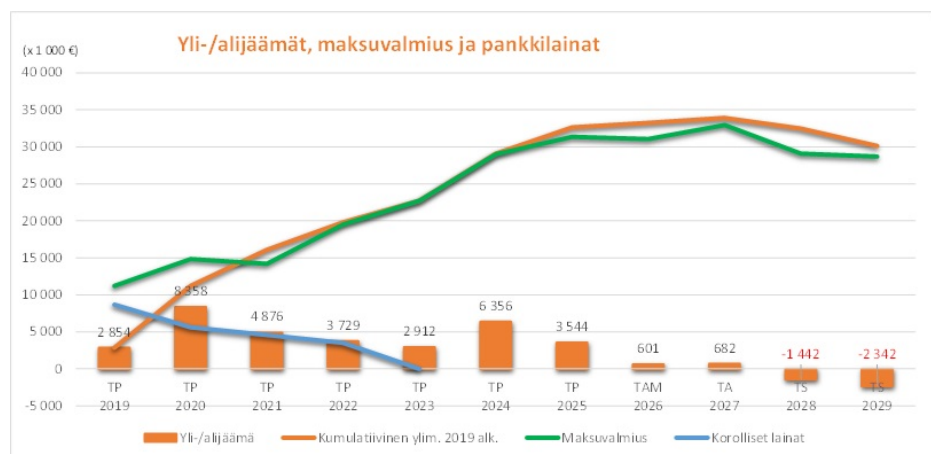
Vuodet 2025–2027 ovat onnistuneen talouden hallinnan ansiosta taloussuunnitelmassa ylijäämäisiä. Talousarvion 2027 ylijäämä on 682 000 euroa. Vuodet 2028–2029 painuvat taloussuunnitelman tiedoilla alijäämäisiksi kuitenkin niin, että taloussuunnitelmassa esitettävät kausi 2025–2029 on kumulatiivisesti edelleen 1,042 miljoonaa euroa ylijäämäinen.

Vuosien 2028 ja 2029 taloussuunnitelma on laadittu ilman tulorahoituksen indeksitarkistuksia, nykyisellä opiskelijamäärällä eikä mahdollisia harkinnanvaraisia valtionosuusrahoituksen korotuksia ole budjetoitu. Epävarmuutta liittyy erityisesti valtionosuusrahoituksen kehitykseen ja siihen, miten Salpauksen suoritus ja vaikuttavuusrahoitukseen vaikuttavat tekijät kehittyvät suhteessa muihin koulutuksen järjestäjiin. Opiskelijamäärän perusteella määräytyvän opiskelijavuosirahoituksen ei pitäisi vielä ensi vuonna laskea, mutta tulevana vuosina voi sekin elementti toteutua taloussuunnitelmaa

heikommin. Muiden kuin henkilöstökulujen kasvu on arvioitu 1 prosenttiin, mikä käytännössä vaatii sopeutustoimia, kun jo palkkojen yleiskorotukset ylittävät tämän tason ja muukaan yleinen kustannuskehitys tuskin jää prosenttiin.

Vuodelle 2028 on taloussuunnitelmassa budjetoitu satunnaisiin kuluihin Vipusenkadun toimitilaohjelman toteuttamiseen liittyvät B ja D -talojen purkukustannukset 1 miljoona euroa ja vuodelle 2029 Asikkalan toimitilaohjelman mukaisia purkuja 862 000 euroa, mitkä sisältyvät ko. vuosien alijäämiin.

Kuntayhtymä on onnistunut taloutensa hallinnassa hyvin. Sipilän hallituskauden rahoitusleikkausten päätyttyä vuosien 2019-2025 toteutunut ylijäämä on 32,6 miljoonaa. Tämä saavutettu ylijäämä turvaa suunnittelukauden sopeutumista tuleviin muutoksiin. Vuosien 2028-2029 arvioiduista alijäämistä huolimatta vuodet 2019–2029 ovat kumulatiivisesti edelleen 30,1 miljoonaa euroa ylijäämäisiä.

Kuva: Yli-/alijäämät, maksuvalmius ja pankkilainat (TAM 2026 sisältää talousarviomuutosesityksen 2026, yhtymäkokous 11/26)

Toimitusjohtaja:

Hallitus päättää pyytää kuntayhtymän jäsenkunnilta lausunnot vuosien 2027-2029 toiminta- ja taloussuunnitelmasta ja vuoden 2027 talousarviosta.

Lausunnot pyydetään toimittamaan siten, että yhtymähallitus voi käsitellä saadut lausunnot kokouksessaan 6.10. ennen esityksen tekemistä yhtymäkokoukselle. Myöhemmin saapuneet lausunnot käsitellään 2.11. ja tämänkin jälkeen saapuneet lausunnot toimitetaan 17.11. pidettävän yhtymäkokouksen tietoon.

Päätös:

Päätösesitys hyväksyttiin esitetyn mukaisesti.